

RAAHEN SEUDUN MIKROYRITYSTEN KOULUTUSTARPEIDEN KARTOITUS

Olli Förbom
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä: Olli Förbom

Opinnäytetyön nimi: Raahen seudun mikroyritysten koulutustarpeiden kartoitus

Työn ohjaaja: Sami Niemelä

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2012

Sivumäärä: 22 + 2 liitesivua

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia koulutustarpeita Raahen seudulla toimivilla mikroyrityksillä on ja millä tavoin niihin voisi parhaiten vastata. Työn toimeksiantajana oli Oulun seudun ammattikorkeakoulun tekniikan yksikkö, ja toimeksiantajaa edusti koulutuspäällikkö Alpo Kekkonen.

Tutkimuksen tietoperustana oli käytetty mikroyrityksille suunnattua kyselytutkimusta sekä valikoituja henkilöhaastatteluita. Tämän lisäksi oli myös tutustuttu vuonna 2005 tehtyyn tutkimukseen Tutkimus mikroyritysten tietoteknisestä tilasta ja tarpeista, jossa oli käsitelty mikroyritysten kouluttamista ja siihen liittyviä haasteita.

Tutkimus osoitti, että mikroyrittäjät ovat koulutettavina hyvin vaativa ryhmä, jonka tavoittamiseksi kouluttavan osapuolen on nähtävä erityisen paljon vaivaa ja oltava aktiivisempi osapuoli. Mikroyrityksillä on paljon tarpeita koulutuksen suhteen, mutta aikaa ja tahtoa ei niin paljoa löydy. Mikroyritykset turvautuvat osaamistarpeineen helposti tilitoimistoihin ja konsultteihin ennemmin kuin lähtevät kurssille.

Opinnäytetyön mukaan jatkotoimenpiteenä olisi tutustuttava muiden Raahen seudulla koulutusta tarjoavien tahojen koulutustarjontaan ja harkittava yhteistyömahdollisuuksia heidän kanssaan. Tutkimuksen mukaan olisi syytä selvittää, kannattaisiko koulutustarjonta kohdistaa vasta yritystoimintaansa aloitteleville yrittäjille, koska he ovat yleensä kiinnostuneempia kehittämään toimintaansa ja hankkimaan lisää tietämystä.

Asiasanat: mikroyritys, osaaminen, koulutus, opiskelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics

Author: Olli Förbom

Title of thesis: Research on Educational Needs of Micro-enterprises in Raahe Region

Supervisor: Sami Niemelä

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012 Number of pages: 22 + 2 appendices

The aim of the Bachelor's thesis is to solve what type of educational needs micro-enterprises of Raahe region have, and what would be the best way to meet those needs. The study was commissioned by the School of Engineering, Raahe Campus of Oulu University of Applied Sciences, and the representative of the client was Alpo Kekkonen, the Head of Supplementary Training.

The study material is based on a survey carried out at micro-enterprises in Raahe region, and on selected personal interviews. In addition, the research of 2005 on the role and needs of information technology in micro-enterprises is consulted. The research also discussed training and its challenges in micro-enterprises.

The study showed that training micro-entrepreneurs is very demanding, and to reach them requires a lot of effort and activity from the parties that provide training. Micro-enterprises have many educational needs, but they lack time and will. Micro-enterprises easily turn to accounting offices and consultants rather than take part in offered courses.

According to this research, the next step would be to do research on courses offered by other organisations already available in Raahe region. It is also recommended to find out if there are possibilities to co-operate with those organisations. On the basis of this study it is proposed to find out if the training provision should be targeted at those entrepreneurs who are starting their business, for they are usually more interested in developing their processes and getting more information.

Keywords: micro-enterprise, know-how, training, studying

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MIKROYRITYKSISTÄ	6
3 OSAAMISEN KEHITTÄMINEN	7
3.1 Osaamisen kehittäminen	7
3.2 Osaamisen kehittäminen mikroyrityksessä	7
4 KYSELYTUTKIMUS	9
5 HENKILÖHAASTATTELUT	11
5.1 Henkilöhaastatteluiden vastaukset	11
5.2 Yhteenveto henkilöhaastatteluiden vastauksista	14
6 ARKI MIKROYRITYKSESSÄ	16
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	18
7.1 Ajatuksia koulutustarjonnan kehittämiseksi	18
7.2 Mahdollisia yhteistyökumppaneita	19
7.3 Lopuksi	20
LÄHTEET	21
LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Tutkimuksen on tarkoitus selvittää, minkälaisia puutteita Raahen seudun mikroyrityksillä on koulutuksen suhteen ja mitkä olisivat parhaita tapoja tarvittavan koulutuksen tarjoamiseen. Lähtökohtana oli aloittaa selvitys siitä, minkä verran Raahen seudulla on mikroyrityksiä, missä asioissa ne kokevat tarvetta lisäkoulutukselle ja millä tavoin tarpeet jakautuvat toimialoittain.

Tarkoitus on selvittää tapoja, joilla yrityksille suunnattua koulutusta voisi parantaa ja kohdentaa entistä tarkemmin. Ensisijaisesti työstä hyötyvät Raahen kaupunki, Raahen seudun elinkeinoelämä sekä paikalliset asukkaat. Työn toimeksiantaja on Oulun seudun ammattikorkeakoulun tekniikan yksikkö, ja toimeksiantajan edustaja on koulutuspäällikkö Alpo Kekkonen.

2 MIKROYRITYKSISTÄ

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan mikroyrityksiä ovat yritykset, jotka työllistävät vähemmän kuin kymmenen ihmistä, joiden vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään kaksi miljoonaa euroa ja joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista ”25 prosenttia tai enemmän ei ole yhden sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko PK-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.” (Teollisuuden tilinpäätöstilaston laatuseloste, Tilastokeskus, Hakupäivä 3.10.2011)

Tässä tutkimuksessa olemme kuitenkin kiinnostuneita vain hyvin pienistä, 1-3 henkeä työllistävistä yrityksistä.

Vuonna 2009 Suomessa toimi 302 943 mikroyritystä. Tämä oli 94,5 % kaikista Suomessa toimivista yrityksistä. Henkilöstöä yrityksillä oli yhteensä 402 976, mikä oli yhteensä 27,8 % kaikista Suomessa toimivien yritysten työntekijöistä. (Katsaus yrityksiin ja toimipaikkoihin, Tilastokeskus, Hakupäivä 2.10.2011)

Mikroyritysten osuutta Suomen bruttokansantuotteesta en ole löytänyt mistään suoraan, enkä tiedä, onko sitä myöskään tutkittu. Kuitenkin mikroyritysten tuottamasta liikevaihdosta – miltei 58 miljardia euroa – voi päätellä vaikutuksen myös bruttokansantuotteeseen olevan merkittävä. (Katsaus yrityksiin ja toimipaikkoihin, Tilastokeskus, Hakupäivä 2.10.2011)

Mikroyritysten määrästä voi päätellä, että niitä toimii hyvin laajasti kaikilla toimialoilla. Minkäänlaista listaa mikroyrityksille ominaisista toimialoista en ole löytänyt, mutta Tilastokeskuksen raportissa ”Mikroyritysten pääoman tuotto 13 prosenttia vuonna 2003” oli mainittu toimialat teollisuus, rakennus, kauppa, majoitus ja ravitseminen, liikenne sekä liike-elämän palvelut. Osuuksista ei kuitenkaan tässä yhteydessä puhuttu mitään.

Mikroyritysten tuottama kokonaisliikevaihto vuonna 2009 oli miltei 58 miljardia euroa (57.857.139 tuhatta euroa), jolloin keskimääräiseksi liikevaihdoksi per yritys tuli noin 191 tuhatta euroa. Yhteensä mikroyritykset tuottivat 17,2 % kaikkien Suomessa toimivien yritysten liikevaihdosta. (Katsaus yrityksiin ja toimipaikkoihin, Tilastokeskus, Hakupäivä 2.10.2011)

3 OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

3.1 Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittäminen on tapa vastata yrityksessä ilmenneisiin koulutustarpeisiin.

Valtiovarainministeriön osaamisen kehittämistä koskevan ohjeen mukaan ”osaamisen suunnitelmallinen kehittäminen on osa osaamisen johtamisen ja turvaamisen kokonaisuutta, johon kuuluvat myös osaamisen ylläpito, osaamisen siirtäminen ja uuden osaamisen hankkiminen.” Edelleen Valtiovarainministeriön ohjeen mukaan ”osaamistarpeet määräytyvät kunkin viraston tehtävien ja toimintastrategian perusteella, henkilöstösuunnitteluprosessia hyödyntäen.” (Osaamisen kehittäminen, Valtiovarainministeriö.) Toisin sanoen osaamistarpeet määräytyvät sen perusteella, mitä tehtäviä henkilön toimialueeseen kuuluu, ja osaamisen kehittäminen on tapa huolehtia siitä, että yrityksen henkilöstön osaaminen on ajantasaista ja riittävää.

3.2 Osaamisen kehittäminen mikroyrityksessä

Kääriäisen, Peltomäen ja Siitosen vuonna 2005 tekemässä tutkimuksessa mikroyritysten tietoteknisestä tilasta ja tarpeista tutkittiin erilaisia esteitä, mitä tuli tietotekniikan hyödyntämiseen. Tutkimuksessa esiin tulleista esteistä merkittävimpanä oli pidetty ajan puutetta ja toiseksi merkittävimpanä oli pidetty kustannuksia. Osaamisen/tiedon puutetta pidettiin myös yhtenä suurimmista esteistä. (Kääriäinen, Peltomäki & Siitonen 2005, 33-38.)

Kun samassa Kääriäisen, Peltomäen ja Siitosen tutkimuksessa tutkittiin suurimpia esteitä tietotekniikkakoulutuksen hyödyntämiseksi, ajanpuute erottui jo hyvin selvästi suurimmaksi esteeksi. Myös kustannuksia pidettiin yhä melko suurena esteenä. (Kääriäinen, Peltomäki & Siitonen 2005, 43-47.)

Tutkimusta jatkettiin siten, että tutkittiin, mikä olisi paras tapa saada opetusta. Vaihtoehtoina olivat henkilökohtainen opettaja, seminaari, verkko-opiskelu, verkko-opiskelu ja henkilökohtainen

opettaja yhdistettynä, pienryhmäopiskelu sekä sähköpostin välityksellä tapahtuva opiskelu. Vastaajista 75,7 % oli pitänyt henkilökohtaista opettajaa parhaana tapana saada opetusta. Huonoimpana tapana saada opetusta oli pidetty seminaaria, jota huonoimpana piti 29,7 % vastaajista. Myös verkko-opiskelu oli saanut tyrmäyksen kyseisessä tutkimuksessa, mutta kun verkko-opiskeluun yhdistyi henkilökohtainen opettaja, sitä piti hyvänä tai parhaana tapana saada opetusta jo yli 40 % vastanneista.

Tutkimuksessa henkilökohtaisen opettajan lisäksi oli opetuksen saantitapana pärjännyt ainoastaan pienryhmäopetus (vastanneista 41,1 % piti hyvänä tapana ja 15,8 % parhaana tapana). (Kääriäinen, Peltomäki & Siitonen 2005, 48-52.)

4 KYSELYTUTKIMUS

Tutkimukseen liittyvä kysely välitettiin 13.9.2011 550:lle Raahen seudulla toimivalle mikroyritykselle. Kyselyssä oli kahdeksan kysymystä, joiden tarkoitus oli pyrkiä mahdollisimman tarkasti keräämään ne tiedot, jotka ovat tutkimuksen kannalta olennaisia.

Kysely ei tuottanut kuitenkaan kuin muutamia vastauksia, joten lähetin sen uudelleen 3.10.2011 tarkoituksena saada hieman laajempi otanta. Muistutusviestin jälkeen sain kaksi vastausta lisää, ja näin vastausten yhteismäärä kohosi kahdeksaan kappaleeseen, joista yksi oli yritykseltä joka työllisti enemmän kuin kolme ihmistä.

”1. Yrityksenne toimiala:”

Ensimmäinen kysymys koski yrityksen toimialaa, ja sen tarkoituksena oli voida jakaa yritysten koulutustarpeet toimialoittain. Näin olisi ollut mahdollista selvittää, minkä verran eroavaisuuksia eri toimialojen välillä on.

”2. Kuinka monta työntekijää yrityksenne työllistää?”

Toinen kysymys koski työntekijämäärää, koska eräs alkuolettamista oli, että yrityksissä, joiden työntekijämäärä vaihtelee yhden, kahden ja kolmen välillä, eroavaisuus sen suhteen, miten koulutuksiin voi irrottaa yhden työntekijän, on oletettavasti suuri. Näin olisi ollut tarkoitus voida tutkia koulutuksen tarjoamistapoja yrityksen koko huomioiden.

”3. Onko yrityksessänne kiinnostusta täydentävälle koulutukselle?”

”4. Mikäli vastaus edeltävään kysymykseen oli myöntävä, minkä tyyppisestä koulutuksesta yrityksessänne oltaisiin kiinnostuneita?”

Neljäs oli avoin kysymys, jossa kysyttiin yleisellä tasolla, minkä tyyppisestä koulutuksesta yrityksessä ollaan kiinnostuneita. Tähän saatuja vastauksia olisi voinut olla mahdollista hyödyntää pohdittaessa vastauksia kysymyksiin viisi ja kuusi.

”5. Mikä olisi paras tapa/alusta koulutuksen tarjoamiseen yrityksenne kannalta? Laita rasti sulkeisiin vaihtoehdon perään. Voi valita useita.

- a) lähiopetus (perinteiset oppilaitoksella järjestettävät kurssit) ()
- b) luennot, joita jokin ulkopuolinen taho kävisi pitämässä yrityksessä tarpeen mukaan ()
- c) puhelinneuvonta ()
- d) Internet-videopuhelut ()
- e) etätehtävät ()
- f) sähköpostineuvonta ()
- g) sosiaalisen median (esim. Facebook) välityksellä tapahtuva neuvonta ()
- h) verkkoympäristössä tapahtuvat luennot ()
- i) joku muu, mikä?

6. Onko yrityksellänne tarvetta täydennyskoulutukselle esim. seuraavissa aiheissa:

- a) kirjanpito ja taloushallinto ()
- b) verot ja lainsäädäntö ()
- c) yleiset atk-taidot ()
- d) tekstinkäsittely ()
- e) taulukkolaskenta ()
- f) AutoCad ()
- g) ohjelmointi ()
- h) vieraat kielet ()
- i) liikekirjeet ()
- j) neuvottelutaidot ()
- k) kansainvälinen kauppa ()
- l) markkinointi ()
- m) Muuta:”

Viides ja kuudes kysymys olivat monivalintakysymyksiä, joista viidennen oli tarkoitus antaa erilaisia vaihtoehtoja sen suhteen, minkälainen tapa/alusta olisi yrityksen näkökulmasta paras koulutuksen tarjoamista ajatellen, ja kuudennella oli tarkoitus kartoittaa koulutuksen mahdollisia aihealueita kuten atk-taitoja ja markkinointia.

”7. Minkälaista on arki pienessä yrityksessä? Mitä haasteita pienellä henkilöstöllä toimiminen aiheuttaa?”

”8. Vapaa sana:”

5 HENKILÖHAASTATTELUT

Kyselytutkimuksen heikon vastausasteen vuoksi päätin tehdä muutamia henkilöhaastatteluita mikroyrityksiin. Soittelin ensin paikallisia mikroyrityksiä läpi yrittäen sopia haastatteluaikaa, mutta en saanut yhtään hyväksyvää vastausta. Sen jälkeen päädyin käymään muutamissa mikroyrityksissä vain paikan päällä, ja näin sainkin haastateltua kahta Raahen keskustassa toimivaa yrittäjää. Näiden lisäksi sain haastatella myös yhtä jo kyselytutkimukseen osallistunutta yrittäjää, joka piti pientä yhden hengen suunnittelutoimistoa. Yrittäjien lisäksi haastattelin koulutusta tarjoavalta puolelta Raahen seudun yrityspalveluiden yritysasiainmies Pauli Kerästä, sekä Oulun seudun ammattikorkeakoulun lehtoria Petteri Aroa.

5.1 Henkilöhaastatteluiden vastaukset

Raahen keskustassa myymälää pitävät mikroyritykset eivät kokeneet tarvetta koulutukselle, koska kokivat joko jo osaavansa kaiken olennaisen omaan työhönsä liittyen tai saavansa tilanteen mukaan tarvitsemansa erityistiedot ja –taidot helpommin joko konsulttiyritysten, kirjanpito- ja toimistojen tai itseopiskelun kautta.

Haastatteluissa kävin läpi seuraavia teemoja:

1. Näkemykset mikroyritysten tarpeista koulutuksen/osaamisen suhteen
2. Kokemukset liittyen pienten yritysten suhtautumiseen olemassa olevaa koulutusta kohtaan – kohtaako tarjonta kysynnän?
3. Kokemukset erilaisista tavoista tarjota koulutusta mikroyrityksille
4. Kokemukset mikroyrittäjistä koulutettavina.

Esittelen nyt saamani vastaukset henkilö kerrallaan.

Pauli Keränen, yritysasiainmies, Raahen seudun yrityspalvelut

Pauli Keränen näki mahdollisina tarpeina koulutuksen ja osaamisen suhteen myynti- ja markkinointitaidot, yrittäjähyvinvointiin liittyvän osaamisen, työjohtotaidot, erilaisten kielten koulutuksen, ATK-hyötyohjelmistoihin liittyvän koulutuksen ja märkätila-asennukseen liittyvän

koulutuksen. Keräsen arvion mukaan koulutustarjontaa voisi olla kannattava lähteä rakentamaan keskittyen ensisijaisesti yritystoiminnan kannalta pakollisiin kursseihin, kuten hygieniapassi- sekä ensiapukoulutukseen. Näiden lisäksi hän uskoi kysyntää olevan välineosaamiseen ja laatujohtamiseen liittyvälle koulutustarjonnalle.

Pauli Keräsen tietojen mukaan yritysten kysyntä myös Raahen seudun yrittäjyhdistyksen järjestämille koulutuksille on vähäistä ja osanottajamäärät usein hyvinkin pieniä.

Kolmanteen kysymykseen Pauli Keräsellä ei ollut erityistä tietoa jaettavanaan.

Pauli Keräsen kokemuksen mukaan mikroyrittäjät ilmoittautuvat helpommin kursseille kuin saapuvat paikalle. Nimellinen kurssimaksu on hänen kokemuksensa mukaan lisännyt varsinaisten osallistujien määrää.

Suunnittelutoimistoa pitävä yrittäjä

Yrittäjän omakohtainen kokemus oli, että koulutustarpeita löytyy ainakin seuraavissa asioissa: esiintymis- ja neuvottelutaidot, ATK-perustaidot, verotus ja kirjanpito, virallisen tekstin kirjoittaminen, AutoCadin ja Excelin perusteet.

Yrittäjä on itse käyttänyt runsaasti hyväkseen olemassa olevaa koulutustarjontaa. Kuitenkin hän oli myös sillä kannalla, että mikäli mielenkiintoistakin koulutusta järjestettäisiin, ei aikaa siihen luultavasti löytyisi töiden vuoksi.

Yrittäjä piti parhaana tapana vastaanottaa koulutusta pienryhmissä tapahtuvana lähiopetuksena. Opiskelu on helpompaa, kun se on intensiivistä ja joku valvoo, että oppiminen etenee ja että tehtävät tulevat tehdyiksi. Kommunikoinnin ja kysymysten esittämisen mahdollisuus tekee opiskelusta helpompaa. Yrittäjän mielestä verkko-opetus on ehdottomasti huonoin tapa ottaa vastaan koulutusta, koska kysymysten esittäminen on hankalaa ja itsensä motivoiminen omatoimiseen opiskeluun on työkiireiden keskellä haasteellista.

Yrittäjän kokemus mikroyrittäjän näkökulmasta oli, että koulutukseen osallistuminen on hankalaa, koska työrytmi on epäsäännöllinen ja vapaa-aikaa on rajallisesti.

Petteri Aro, lehtori, Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Liiketalouden yksikkö, Raahen kampus

Petteri Aron mukaan mikroyritysten tarpeet koulutuksen/osaamisen kehittämisen osalta ovat hyvin laajat. Aron mukaan yleisimmät koulutustarpeet liittyvät taloushallintoon, kirjanpitoon ja verotukseen.

Petteri Aro kokee, että suuri osa yrityksistä ei edes seuraa koulutustarjontaa, mutta huomaa kyllä, jos tuttu/tuttu yrittäjä/tuttu yrittäjäjärjestö markkinoi erilaisia koulutuksia. Aron mukaan on kuitenkin myös yrittäjiä, jotka helpommin hakevat täydennyskoulutusta huomattaessaan sille tarvetta.

Petteri Aron näkemys on, että pienryhmäopetus toimii parhaiten kokemusten jaossa ja opetuksen välineenä. Aro uskoo, että verkkoluennot toimivat kuitenkin parhaiten välinetiedon opetuksessa, kuten päivitettäessä kirjanpito-/vero-osaamista tilanteissa, joissa koulutettavalla on valmiiksi hallussa perustiedot aiheesta. Aron arvio on, että henkilökohtainen opettaja on varmasti suurimpaan osaan mikroyritysten koulutustarpeista kaikkein kaivatuin, vaikka toisaalta myös kaikkein kallein vaihtoehto.

Petteri Aron mielestä mikroyrittäjät ovat koulutettavina heterogeenisyytensä vuoksi haastavimmasta päästä, mutta myös palkitsevia. Hän ajattelee, että mikroyrittäjiä koulutettaessa opettajan osaamisen on oltava jopa parempaa kuin isompia yrityksiä koulutettaessa, koska opettajan tulisi hallita koko liiketoiminnan kenttä, ei pelkästään osaa siitä.

5.2 Yhteenveto henkilöhaastatteluiden vastauksista

1. Näkemykset mikroyritysten tarpeista koulutuksen/osaamisen suhteen

Kaikki vastaajat mainitsivat monta tarvetta samojen perustaitojen, kuten atk-, taloushallinto- ja kirjanpito- taitojen kehittämiseen sekä verotukseen liittyvien perustietojen parantamiseen. Ensimmäiseen kysymykseen saadut vastaukset antavat odottaa paljon kiinnostuneempaa suhtautumista koulutukseen kuin lopulta tutkimuksessa ilmeni.

2. Kokemukset liittyen pienten yritysten suhtautumiseen olemassa olevaa koulutusta kohtaan – kohtaako tarjonta kysynnän

Vastaajien näkemykset ovat yhteneväisiä sen suhteen, että kurssien osanottajamäärät ovat vähäisiä ja kiinnostus kursseja kohtaan on yleisesti ottaen hyvin pientä. Haastattelemani yrittäjä kuului kuitenkin siihen kiinnostuneiden ryhmään, jonka Petteri Arokin mainitsi, mutta hänkin epäili, että kiireet luultavasti estäisivät osallistumisen. Petteri Aro arvioi myös, että yrittäjät huomioivat lähinnä tuttujen tahojen markkinoimat koulutukset. Kuitenkin Pauli Keräsen mukaan osallistujamäärät myös yrittäjäjärjestön omissa koulutuksissa ovat pieniä.

3. Kokemukset erilaisista tavoista tarjota koulutusta mikroyrityksille

Sekä yrittäjä että Petteri Aro korostivat pienten ryhmien ja opettajan läsnäolon merkityksellisyyttä. Yrittäjä koki omasta näkökulmastaan, että oppimista helpottaa huomattavasti kysymysten esittämisen ja muun kommunikoinnin mahdollisuus. Tästä syystä yrittäjä koki verkko-opetuksen kaikkein huonoimmaksi kanavaksi ottaa vastaan koulutusta. Petteri Aro arvioi, että verkko-opetus tulisi kysymykseen tapauksissa, joissa koulutettavilla on jo ennalta hallussaan perustiedot opiskeltavaan aiheeseen liittyen. Myöskään Aron mielestä verkko-opetus ei sovellu kaikkiin tilanteisiin.

4. Kokemukset mikroyrittäjistä koulutettavina

Kaikki vastaajat kokivat mikroyrittäjät haastaviksi koulutettavina. Pauli Keräsen mukaan mikroyrittäjät osallistuvat huonosti kursseille myös silloin, kun ovat ilmoittautuneet ja osoittaneet

mielenkiintoa kurssin aihetta kohtaan. Yrittäjä kertoi, että usein on hankala osallistua kursseille epäsäännöllisen työrytmin ja rajallisen vapaa-ajan vuoksi silloinkin, kun kurssin aihe on kiinnostava. Petteri Aro näkee mikroyrittäjät haastavina koulutettavina, koska mikroyrittäjät edustavat laajasti erilaisia aloja, jolloin myös koulutustarve vaihtelee suuresti. Tämän vuoksi opettajan on osattava vastata monenlaisiin kysymyksiin ja tarpeisiin.

6 ARKI MIKROYRITYKSESSÄ

Kyselytutkimuksen pohjalta sain hieman käsitystä siitä, minkälaista on arki pienessä yrityksessä, ja tekemäni haastattelut vahvistivat saamaani käsitystä.

Kyselytutkimuksen pohjalta huomaan yleistä olevan, että mikroyrityksissä töiden määrä saattaa vaihdella hyvin suuresti lyhyellä aikavälillä. Välillä tilauksia tai töitä on paljon yhtä aikaa ja välillä taas tulee tilanteita, ettei töitä ole ollenkaan. Ongelmana on siis ilmeisesti se, että työmäärän vaihtelu suhteessa muutamaan ihmiseen tulee selkeämmin esille kuin suhteessa esimerkiksi muutamaan kymmeneen ihmiseen. Laajemmassa organisaatiossa resurssit ylittävän osan työkuormituksesta voi jakaa tasaisemmin työntekijöiden kesken, kun mikroyrityksessä se helposti jää yrittäjän yksin kannettavaksi.

”Toimeksiantoja on yleensä useita työn alla samanaikaisesti. Ne voivat olla pysähdyksissä lausuntoja ja päätöksiä odottamassa, ja sitten yllättäen useita lähtee liikkeelle samanaikaisesti. Eli toisinaan yksikin työntekijä on liikaa ja toisinaan työtä olisi hetkellisesti useammallekin. Yksinyrittäjältä vaaditaan osaamista muillakin aloilla kuin rakennussuunnittelussa.” (Kysely Raahen seudun mikroyritysten koulutustarpeiden kartoittamiseksi 2011)

Toinen asia joka kyselyn vastauksissa on usein tullut vastaan, on lomien pitämisen vaikeus, ja mahdollisista sairastumisista aiheutuvat ongelmat. Työt on yleensä tehtävä terveydentilasta riippumatta, ja pitkiä yhtäjaksoisia lomia on vaikea toteuttaa, jos se tarkoittaa liikkeen sulkemista useammaksi viikoksi.

”Yhden naisen yritys, haasteena lomat ja sairastumiset, työt on kuitenkin tehtävä itse vaikka olisikin sairas” (Kysely Raahen seudun mikroyritysten koulutustarpeiden kartoittamiseksi 2011)

Kolmanneksi yleisimmäksi ongelmaksi on noussut virallisten asioiden, esimerkiksi vero- ja työnantajalainsäädännön tuntemattomuus. Yhtä usein on mainittu vaikeudeksi muutoinkin se, että mikroyrityksessä yrittäjän on oltava monitaituri, joka osaa kaiken ja taipuu mihin vain. Tämä luo tarpeita laaja-alaiselle opiskelulle.

"On osattava ja tehtävä kaikkea, siivouksesta liikeneuvotteluihin ja tuotteen suunnittelusta kaupallistamiseen ja myyntiin. Taloudelliset - ja muut resurssit ovat vähissä ja asioita on priorisoitava." (Kysely Raahen seudun mikroyritysten koulutustarpeiden kartoittamiseksi 2011)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Keskiverto mikroyritykset eivät ole kovin kiinnostuneita koulutuksen hankkimisesta, ja ne joilla on kiinnostusta tai tunnistettavia osaamistarpeita, kertovat niitä olevan lähinnä kirjanpidon ja vieraiden kielten osa-alueilla sekä omien alojensa erikoiskoulutuksessa. Myös AutoCad-kursseille tuntuisi olevan kysyntää. Monilla yrityksillä, jotka eivät olleet halukkaita vastaamaan kyselyihin, oli hyvin vahva usko kykyyn hankkia tarvittavat tiedot omatoimisesti tai konsulttipalveluita käyttäen. Tämä johtuu kenties siitä, että ongelmat tulevat eteen nopeasti ja pienissä osissa, jolloin kokonaisen kurssin käyminen voi tuntua turhan pitkältä ja työläältä.

7.1 Ajatuksia koulutustarjonnan kehittämiseksi

Koulutuksen edelleen tarjoamista puoltaa se, että kaikki henkilöhaastattelun ja jotkut kyselytutkimuksen vastaajat luettelivat pitkän listan taidoista, joissa kaivataan koulutusta tai vähintään lisätietoa. Jos koulutustarjonnalla halutaan palvella mikroyritysten tarpeita, pitäisi koulutusta kehittää vastaamaan paremmin yrittäjien vaatimuksiin. Yrittäjien arjen kiireet vaativat koulutusaikatauluilta muokattavuutta ja joustavuutta. Lisäksi kouluttajalla olisi hyvä olla laaja tietämys erilaisista yrittäjyyteen liittyvistä osa-alueista, jolloin koulutuksia voisi tehostaa yhdistämällä esimerkiksi atk-, verotus- tai lakiopintoja laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Lisäksi koulutus tulisi pystyä tarjoamaan mahdollisimman edullisesti, mutta kuitenkin niin, että kouluttaja on paikan päällä, ehkä jopa yrityksen omissa tiloissa. Pienryhmäkoulutukseen voisi esimerkiksi tarjota mahdollisuutta siihen, että kouluttaja kävisi kerran tai kahdesti kurssin aikana yrityksen omissa tiloissa antamassa yrityksen omiin tarpeisiin kohdistettua opetusta.

Vastauksista ja kyselyn harmittavan vähäisestä osallistujamäärästä voisi myös vetää sen johtopäätöksen, että yrittäjiä ei juuri kiinnosta tai koulutukselle ei ole riittävän suurta tarvetta. Toisaalta vielä voi yrittää markkinoida paremmin tai kokonaan muuttaa tarjottavan koulutuksen tyyppiä. Esimerkiksi yrityksille, jotka toimivat aloilla, joilla on paljon kilpailua, voisi tarjota koulutusta joka tähtäisi palvelutason parantamiseen. Esimerkiksi tietokoneita ja lisälaitteita myyville yrityksille voisi tarjota koulutusta tietokoneiden kokoamisesta ja erilaisista ohjelmistoista, jolloin he voisivat laajentaa tarjontaansa tietokoneiden ja lisälaitteiden myynnistä asiakaspalveluun liittyen uusien komponenttien tai ohjelmistojen asentamiseen. Eräs

mahdollisuus voisi myös olla, että etsisi Raahen seudulta erikoisryhmiä, joiden tarpeisiin tietty yritys voisi vastata. Esimerkiksi yhdessä yrityksessä voisi olla kiinaa, ruotsia tai venäjää puhuva työntekijä, jolloin kyseisen kielen puhujat todennäköisimmin asioisivat kyseisessä yrityksessä. Koulutuksen lähtökohtana voisi olla yritysten kilpailukyvyn lisääminen ja sen markkinoiminen sen sijaan, että tyydytään odottamaan yrittäjien aktiivisuutta.

Vaikuttaisi siltä, että mikroyrittäjien kiireinen arki ei juuri anna tilaa toiminnan suunnittelulle tai koulutustarpeiden kartoittamiselle. Jo pitkään toimineet yritykset, joissa on iäkäs työväki ja vakiintunut asiakaskunta, tuskin kiinnostuvat koulutuksista sen erityisemmin ennen huomattavia muutoksia esimerkiksi verotuksessa tai yrityslainsäädännössä, mutta nuoriin ja vasta toimintansa aloittaneisiin yrityksiin kannattaa panostaa enemmän. Haastattelun yhteydessä Pauli Keränen mainitsi, että hänen kokemuksensa mukaan yrittäjäkursseilla käyvät, vasta toimintaansa aloittavat uudet yrittäjät ovat hyvinkin aktiivisia ja kiinnostuneita tarjolla olevista koulutuksista. Uusilla yrittäjillä on vähemmän kokemusta ja näin ollen enemmän tarvetta koulutukselle, jonka vuoksi he voisivat olla kiinnostuneempia kehittämään toimintaansa, joka vielä muutenkin on vasta muotoutumassa.

Tavanomaisen koulutuksen lisäksi olisi siis hyvä tehdä kursseista joustavia ja tehokkaita paketteja, joita voidaan toteuttaa nopeasti ja yrittäjän ehdoilla, tai ryhtyä miettimään yrittäjien tarpeita ja mahdollisuuksia tulevaisuuden kannalta ja markkinoida niitä heille alakohtaisesti, ennen kuin he huomaavat olevansa osaamisen puutteessa ja neuvojen tarpeessa. Kirimällä näin yrittäjän edelle olisi ehkä mahdollista joskus rakentaa uudenlainen koulutusohjelma, joka paremmin vastaisi yrittäjien todellisiin tarpeisiin. Kouluttajan aloitteellisuus ja tulevaisuuteen painottaminen voisivat siis olla yksi keino lisätä yrittäjienkin aktiivisuutta ja rakentaa keskusteluväylää kouluttajan ja yrittäjän välillä.

7.2 Mahdollisia yhteistyökumppaneita

Suurin osa tutkimukseen vastanneista yrittäjistä piti lähiopetusta parhaana tapana saada koulutusta, ja myös Kääriäisen, Peltomäen ja Siitosen tutkimus tuki tätä käsitystä. Näin ollen voisikin tutkia sitä, olisiko Oulun seudun ammattikorkeakoulun mahdollista yhteistyössä esimerkiksi Raahe-opiston tai Raahen aikuiskoulutuskeskuksen (Raahen Aiku) kanssa tarjota kursseja, jotka täydentäisivät edellä mainittujen koulutusohjelmia. Raahe-opisto tarjoaa

monipuolisesti koulutusta arki-iltaisin, ja Raahen aikuiskoulutuskeskus järjestää koulutusta muun muassa räätälöitynä yritysten tarpeisiin. Kuitenkin ainakin tällä hetkellä molemmilta tuntuu puuttuvan koulutustarjonnasta esimerkiksi verotukseen ja kirjanpitoon liittyvät koulutukset. Raahen-opisto tarjoaa laajan valikoiman eri kielten peruskoulutusta, mutta tarvetta voisi olla myös liike-elämän sanastolle ja esimerkiksi tilausten ja tarjousten teossa käytettäville fraaseille. Yhteistyötä kouluttavien tahojen välillä voisi miettiä siltäkin kannalta, että kun Raahen seudulla on jo valmiiksi ainakin kaksi suurta kouluttavaa tahoa, on hyvä voida välttää päällekkäisyyksiä koulutuksen tarjonnassa.

7.3 Lopuksi

Tämän tutkimuksen pohjalta voi todeta, että yrittäjien aktiivisuus on hyvin heikkoa, mitä tulee osaamisen kehittämiseen. Siihen liittyy paljon erilaisia syitä, kuten kiireisyys ja aikataulujen vaikea sovitettavuus, joihin kouluttaja yksin ei voi vaikuttaa, joten kouluttajan täytyy nostaa omaa aktiivisuuttaan ja tehdä koulutuksista houkuttelevampia ja kannattavampia. Henkilöhaastatteluiden yhteydessä tuli myös ilmi, ettei yrittäjien heikko vastausaste kyselytutkimukseen yllättänyt lainkaan Pauli Kerästä tai Petteri Aroa, joilla on kokemusta yrittäjistä koulutettavina. Epäonnistumisista huolimatta olen päätenyt tutkimustulosten valossa yllä oleviin päätelmiin, ja pidän mikroyrittäjiä haastavina, mutta potentiaalisina koulutettavina.

LÄHTEET

Digitaaliset lähteet

1. Katsaus yrityksiin ja toimipaikkoihin, Tilastokeskus. 26.11.2010. Hakupäivä 2.10.2011, http://www.stat.fi/til/syr/2009/syr_2009_2010-11-26_kat_001.fi.html.
2. Liike-elämän palvelujen liikevaihto kasvoi 3,5 prosenttia vuonna 2003, Tilastokeskus. 18.3.2005. Hakupäivä 2.10.2011, http://www.stat.fi/til/patipa/2003/patipa_2003_2005-03-18_tie_002.html.
3. Mikroyrityksen www-sivut, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus. 2006. Hakupäivä 12.10.2011, http://www.tieke.fi/mp/db/file_library/x/IMG/19936/file/Mikroyrityksen_www-sivut.pdf.
4. Mikroyritysten pääoman tuotto 13 prosenttia vuonna 2003, Tilastokeskus. 17.3.2005. Hakupäivä 3.10.2011, http://stat.fi/ajk/tiedotteet/v2005/tiedote_016_2005-03-17.html.
5. Osaamisen kehittäminen, Valtiovarainministeriö. Hakupäivä 24.10.2011, http://www.vm.fi/vm/fi/12_Valtio_tyonantajana/15_Henkilostovoimavarojen_johtaminen/02_Osaamisen_kehittaminen/index.jsp.
6. Raahen Aiku. Hakupäivä 17.1.2012, <http://www.raahenaiku.fi/>.
7. Raahen Raahen-opisto. Hakupäivä 17.1.2012, http://raahe.fi/menu_description.asp?oid=81&menu_id=5005&menupath=81.
8. Teollisuuden tilinpäätöstilaston laatuseloste, Tilastokeskus. 20.9.2011. Hakupäivä 3.10.2011, http://stat.fi/til/tetipa/2010/tetipa_2010_2011-09-20_laa_001.fi.html.

Haastattelut

9. Aro, P., lehtori, Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Liiketalouden yksikkö, Raahen kampus. Henkilöhaastattelu 9.11.2011.

10. Henkilö A., yksityrittäjä, Suunnittelutoimisto. Henkilöhaastattelu 1.11.2011.

11. Keränen, P., yritysasiainmies, Raahen seudun yrityspalvelut. Henkilöhaastattelu 3.11.2011.

Kyselytutkimus

12. Kysely Raahen seudun mikroyritysten koulutustarpeiden kartoittamiseksi, Olli Förbom, syyslokakuu 2011.

Opinnäytetyöt

13. Kääriäinen, M., Peltomäki, E., Siitonen, K. 2005. Tutkimus mikroyritysten tietoteknisestä tilasta ja tarpeista. Tampereen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Tutkintotyöraportti.

LIITTEET

Kyselylomake mikroyritysten koulutustarpeiden selvittämiseksi

LIITE 1

Hei!

Olemme tekemässä selvitystä Raahen seudulla toimivien mikroyritysten koulutustarpeista ja toivoisimme saavamme viedä aikaanne noin 15 minuuttia, mitä tähän kyselyyn vastaaminen kestää. Tutkimuksen toimeksiantaja on Oulun seudun ammattikorkeakoulun Tekniikan yksikön Raahen kampus.

Kyselyn tuloksia käytetään hyväksi suunniteltaessa ja kehitettäessä ammattikorkeakoulun Raahen seutukunnalla järjestämää täydennyskoulutusta.

Vastaukset 30.9.2011 mennessä osoitteeseen olli.t.forbom@students.oamk.fi

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

1. Yrityksenne toimiala:
2. Kuinka monta työntekijää yrityksenne työllistää?
3. Onko yrityksessänne kiinnostusta täydentävälle koulutukselle?
4. Mikäli vastaus edeltävään kysymykseen oli myöntävä, minkä tyyppisestä koulutuksesta yrityksessänne oltaisiin kiinnostuneita?
5. Mikä olisi paras tapa/alusta koulutuksen tarjoamiseen yrityksenne kannalta? Laita rasti sulkeisiin vaihtoehdon perään. Voi valita useita.
 - j) lähiopetus (perinteiset oppilaitoksella järjestettävät kurssit) ()
 - k) luennot, joita jokin ulkopuolinen taho kävisi pitämässä yrityksessä tarpeen mukaan ()
 - l) puhelinneuvonta ()
 - m) Internet-videopuhelut ()

- n) etätehtävät ()
- o) sähköpostineuvonta ()
- p) sosiaalisen median (esim. Facebook) välityksellä tapahtuva neuvonta ()
- q) verkkoympäristössä tapahtuvat luennot ()
- r) joku muu, mikä?

6. Onko yrityksellänne tarvetta täydennyskoulutukselle esim. seuraavissa aiheissa:

- n) kirjanpito ja taloushallinto ()
- o) verot ja lainsäädäntö ()
- p) yleiset atk-aidot ()
- q) tekstinkäsittely ()
- r) taulukkolaskenta ()
- s) AutoCad ()
- t) ohjelmointi ()
- u) vieraat kielet ()
- v) liikekirjeet ()
- w) neuvottelutaidot ()
- x) kansainvälinen kauppa ()
- y) markkinointi ()
- z) Muuta:

7. Minkälaista on arki pienessä yrityksessä? Mitä haasteita pienellä henkilöstöllä toimiminen aiheuttaa?

8. Vapaa sana:

Kun vastaukset on käsitelty, teemme muutamia haastatteluja eri alojen yrityksissä. Jos teillä on mahdollisuus järjestää syksyllä aikaa haastattelulle, täydentäkää yhteystietonne tähän alle ja saatamme ottaa teihin yhteyttä.

Kiitos panoksestanne!

Parhain terveisin,

Olli Förbom